

GEMEENTELIJKE ADVIESRAAD VOOR MILIEU EN NATUUR AARTSELAAR

Advies betreffende toetreding tot de statiegeldalliantie

De Actie “Adopteer een berm” en de inzet van Rupeltornado’s en gemeentepersoneel zorgen ervoor dat Aartselaar er relatief netjes uitziet. Door vrijwilligersinzet gebeurt dit gedeeltelijk op een voor de gemeente financieel voordelige wijze, alhoewel de totale kosten hoog oplopen. Dit blijkt uit de gegevens voor Aartselaar in de bijlage.

Ondanks alle enthousiasme moeten we toch bekennen, dat dit wat dweilen is met een open kraan. De jaarlijkse inspanningen blijven onverminderd, het bijeengehaalde afval ook. De gevolgen van het probleem “zwerfvuil” worden aangepakt, niet de oorzaken.

Enkel het invoeren van statiegeld is echt effectief ter voorkoming van zwerfvuil. Statiegeld zorgt voor minder zwerfafval, minder dierenleed, minder opruimkosten en betere recycling van waardevolle materialen. Daarom moet statiegeld worden ingevoerd op alle plastic drankflessen en blikjes.

Veel lokale besturen en middenveldorganisaties ijveren hier al jaren voor. Daartoe zijn al heel wat Vlaamse steden en gemeenten toegetreden tot de Statiegeldalliantie, die overheden, bedrijven en verenigingen groepeert, met als doel de nationale overheden in België en Nederland ertoe aan te zetten een volledig systeem van statiegeld in te voeren.

De steden Aarschot, Brugge, Damme, Deinze, Dendermonde, Diest, Diksmuide, Gent, Geraardsbergen, Hasselt, Ieper, Kortrijk, Mechelen, Nieuwpoort, Poperinge, Sint-Niklaas, Tienen, Tongeren, Turnhout, Veurne en Vilvoorde sloten zich al aan. We noemen enkel de grootste steden. De volledige lijst is te vinden op statiegeldalliantie.org

Ook in onze regio spraken reeds heel wat gemeenten zich uit voor statiegeld: Boechout, Boom, Bornem, Edegem, Hemiksem, Hove, Kontich, Mortsel, Puurs en Schelle. Andere Rupelgemeenten werken eraan.

Statiegeld zorgt ervoor dat lege flesjes en blikjes worden ingeleverd. Daardoor:

- blijven straten, bermen en stranden vrij van plastic flesjes en blikjes;
- verminderen we de plastic soep in zee en voorkomen we dierenleed;
- besparen lokale overheden, en daarmee de belastingbetaler, jaarlijks tientallen miljoenen euro’s aan opruimkosten van zwerfafval;
- recyclen we PET-plastic en aluminium op de beste manier. Dat levert ruim twee keer zoveel geld op per kilo gerecycleerd materiaal en de hoge ambities op het gebied van circulaire economie kunnen hierdoor realiteit worden;
- gaan we klimaatverandering tegen. Door efficiënter gebruik van materialen wordt minder CO₂ uitgestoten en minder afval verbrand.

De Gemeentelijke Adviesraad adviseert de gemeente Aartselaar toe te treden tot de Statiegeldalliantie, om samen met andere gemeenten en middenveldorganisaties de hogere overheid aan te zetten een systeem van statiegeld in te voeren.

Bijlage bij het advies Statiegeldalliantie

Het probleem met zwerfafval

Van de miljoenen flesjes en blikjes die jaarlijks over de toonbank gaan, belandt nog altijd een aanzienlijk deel naast de vuilnisbak. Plastic flesjes en blikjes zijn op dit moment verantwoordelijk voor zo'n 40 procent van het zwerfafval. Meer dan drie op de vier burgers stoort zich mateloos aan vervuilde straten en blikjes en flesjes in de natuur.

Het ziet er vies uit én het veroorzaakt **dierenleed**. Koeien en andere landdieren worden ziek of sterven als stukjes blik en plastic in hun voedsel terecht komen. Veel zwerfafval dat niet wordt opgeruimd, belandt via wind en water in de zee waar het onderdeel wordt van de plastic soep, de drijvende vuilnisbelten in de oceanen. Daar brengt het op grote schaal schade toe aan vissen, vogels en andere zeedieren, die het in hun maag krijgen, erin verstrikt raken of erin stikken.

In Vlaanderen worden de **kosten** van het voorkomen, opruimen en verwerken van zwerfafval in de openbare ruimte in 2015 op ongeveer 155,4 miljoen euro geschat (24 euro per inwoner jaarlijks). Uit het onderzoek van de OVAM blijkt dan weer dat de totale beleidskosten van het zwerfvuil in Vlaanderen in 2013 naar schatting € 61,5 miljoen bedraagt of € 9,61 per inwoner. Deze kosten worden voor 90 procent door lokale besturen gemaakt. Deze studie heeft uitsluitend betrekking tot de beleidskosten en geven geen volledig beeld van de totale zwerfvuilkosten. Zo wordt er bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de lage kwaliteit van het huidige straatbeeld. Indien we in Vlaanderen willen streven naar een proper openbaar domein, zouden deze kosten namelijk veel hoger liggen. Ook moeten we rekening houden met de kosten die betrekking hebben tot het materiaalverlies van verpakkingsafval in zwerfvuil. De recycleerbare fractie van zwerfvuil komt uiteindelijk ook in de verbrandingsinstallatie terecht en niet in het recyclageproces.

Momenteel heeft men geen zicht op de huidige situatie van verpakkingsafval in zwerfvuil en de maatschappelijke kost ervan. Ook worden miljoenen euro's door overheden en bedrijven aan communicatiecampagnes, opruimacties (clean ups) en extra afvalbakken besteed. Dit alles zonder structureel resultaat: onze straten, stranden, wateren en natuurgebieden blijven vervuild.

Gegevens voor Aartselaar (bronnen: Milieumambtenaar, Schepen van Leefmilieu):

- In 2017 werd 202,88 ton PMD ingezameld (recyclagepark: 33,62 ton + huis-aan-huis: 169,26 ton). De kosten voor de inzameling worden volledig gedragen door Fost Plus.
- In 2017 werd via de vuilnisbakjes 26,78 ton afval ingezameld, dat bij ISVAG werd verbrand aan de kostprijs van 144,5 euro/ton. Hierbij moeten ook de kosten gerekend, die niet gekend zijn, voor de inzameling-de lediging (vervoerskosten + personeelskosten), het onderhoud-de herstelling-de vervanging van vuilnisbakjes/veegmachine/veegborstels. Elke donderdag worden alle vuilnisbakken in de gemeente leeg gemaakt, op maandag en vrijdag ook de vuilnisbakken aan Laar en Kapellestraat en wordt Laar en Kapellestraat (tot de Stijn Streuvelsstraat) geveegd.
- In de vakantieperiode (maanden juli en augustus) worden ook 4 jobstudenten ingezet, wat de gemeente ca. 7.400 euro kost.
- Rupeltornado's: Tevens wordt door de gemeente samengewerkt met Vlotter Facilities uit Niel i.v.m. de door Vlaanderen gesubsidieerde tewerkstelling van MiNa-werkers. Onze gemeente heeft recht op 1.200 uren = 1,44 "MiNa-takenpakketten". Per kwartaal kost dit 4.593,61 euro (op jaarbasis x 3). Vlaanderen keerde hiervoor in 2016 een subsidie uit van 7.549,50 euro.

- Deze Rupeltornado's zamelden in 2017 2,4 ton zwerfvuil in. Daarvoor betaalde de gemeente 8.577 euro.
- IGEAN, aan wie het gemeentelijk afvalbeheer volledig werd uitbesteed en die ook de exploitant van het recyclagepark is, zorgt voor de bewustmakingscampagnes via hun driemaandelijks afvalkrant. IGEAN zorgt ook voor de druk van de ophaalkalender. De kosten voor de opmaak en ook de verspreiding (bedeling) van beide documenten worden door Fost Plus gedragen.
- De gemeente betaalt ook de verenigingen die deelnemen aan de campagne "Adopteer een berm". Er is hier wel een tussenkomst voorzien van de OVAM van 500 euro/jaar.
- In 2017 werden er 142 p.v.'s opgesteld voor sluikstorten. Steeds wordt gezocht naar daders. Dit is tijdrovend en dus kostelijk. 6 daders werden gevonden; dezen krijgen een gepeperde rekening: werkuren voor personeel, inzet materieel, gasboete. 6 overtreders moesten samen 583 euro boete betalen. 4 van de 6 zijn insolvent. De gemeente heeft slechts 135 euro ontvangen

Kwaliteitsarme recyclage

In de PMD inzamelsystemen worden plastics van verschillende kwaliteit in dezelfde zak ingezameld. Daardoor is de kwaliteit van het plastic afval laag en is de opbrengst ervan klein. Plastic dat via de PMD-zak is ingezameld mag namelijk niet meer in contact komen met voedsel. Dat is jammer, want het PET-plastic waaruit drankflessen zijn gemaakt, is in principe heel geschikt om nieuwe PET-flessen van te maken. Het plastic uit de PMD inzamelsystemen wordt daarom veelal verwerkt in producten van minder goede kwaliteit en functionaliteit dan het oorspronkelijke flesje. Veel flessen worden **gedowncycled** tot straatmeubilair of polyester kleding, waar ze respectievelijk door weersinvloeden en in de wasmachine grote hoeveelheden plastic deeltjes loslaten in het milieu.

Aluminium blikjes hebben een zeer hoge CO₂ voetafdruk, als ze niet goed worden gerecycleerd. Een groot deel wordt niet selectief ingezameld maar komt terecht in verbrandingsovens, waardoor waardevol materiaal verloren gaat en wat een negatieve klimaatimpact heeft.

Statiegeld als oplossing

Burgers en organisaties vragen een oplossing voor zwerfafval, meer bescherming van het milieu en beter hergebruik van materialen. Statiegeld is een essentieel onderdeel van deze oplossing.

Het principe van statiegeld is eenvoudig: bovenop de prijs van een plastic fles of blikje betaal je bijvoorbeeld 0,25 euro statiegeld. Die je terugkrijgt op het moment dat je de lege verpakking via een automaat of winkelbalie terugbrengt. Statiegeld is dus geen belasting: wie zijn flesje of blikje netjes terugbrengt, betaalt helemaal niets extra's.

De fles of het blikje gaat dan het recyclingproces in om opnieuw in de productie van plastic flessen en blikjes te worden gebruikt. Bij statiegeldsystemen wordt veel meer gerecycleerd dan nu het geval is. In Duitsland wordt zelfs 98 procent van de PET-flessen gerecycled. In Nederland wordt slechts 58 procent van de kleine PET-flessen, waar geen statiegeld op zit, gerecycled. Vergelijk dit met het retourpercentage voor grote PET-flessen, waar wel statiegeld op zit: ongeveer 95 procent. Omdat de kleine PET-flesjes samen met minder kwalitatieve kunststoffen worden ingezameld, is het ingezamelde materiaal vaak van te slechte kwaliteit om te gebruiken voor nieuwe flesjes.

Statiegeld is een voorbeeld van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid: de producent neemt verantwoordelijkheid voor de volledige levenscyclus van een product met speciale aandacht voor terugname, recycling en eindverwerking.

Hoe weten we dat statiegeld werkt?

Dat statiegeld op plastic flessen en blikjes werkt, bewijzen de meer dan 37 landen en regio's waar het al ingevoerd is. Van Zweden tot Australië en van Duitsland tot Californië zien we recyclagecijfers van PET-flessen en blikjes van meer dan 90 procent. In Europa alleen al hebben meer dan 115 miljoen mensen toegang tot een statiegeldsysteem voor PET-flessen en blikjes. Deze bestaande statiegeldsystemen zijn kostenefficiënt en technisch en juridisch solide gebleken.

In Europa kiezen steeds meer landen voor statiegeld. Schotland en Malta hebben in september 2017 beslist (nadat Coca-Cola in Schotland zijn lobbyverzet opgaf). In maart 2018 kondigde de regering van Engeland aan een statiegeldsysteem in te gaan voeren voor plastic, blik en glazen drankverpakkingen.

De meerderheid van de bevolking is voor statiegeld. Een enquête van Test-Aankoop onder 1.150 Belgen toont dat 66 procent positief is over de invoering van statiegeld. Ook milieuorganisaties, verenigingen, maatschappelijke organisaties, wetenschappers en afvalbedrijven pleiten voor de uitbreiding van statiegeld. Voor hen staan de voordelen van statiegeld, zoals minder hinder, lagere kosten, betere recycling en een schonere omgeving, als een paal boven water.

De Statiegeldalliantie vraagt...

Maatschappelijke organisaties, lokale overheden, burgerinitiatieven, bedrijven en milieuorganisaties verenigen zich in de Statiegeldalliantie om een gezamenlijk geluid vóór statiegeld op blikjes en plastic flessen te laten horen richting de Nederlandse en Belgische regeringen.

De partners van de Statiegeldalliantie willen:

- een structurele oplossing voor de vervuiling van straten, bermen, stranden en zeeën door plastic flessen en blikjes;
- een eerlijke oplossing voor zwerfafval door de kosten ervan weg te halen bij de burgers en lokale overheden en het verpakkende bedrijfsleven ervoor verantwoordelijk te maken;
- een écht duurzaam, circulair model voor het beheer van grondstoffen.

De Statiegeldalliantie vraagt:

- aan de Nederlandse regering om het statiegeldsysteem in 2018 uit te breiden tot blikjes en alle grote én kleine PET-flessen in Nederland.
- aan de regeringen van de Belgische gewesten Vlaanderen, Brussel en Wallonië om het statiegeldsysteem in te voeren voor blikjes en grote en kleine plastic flessen in 2018.